

WIADOMOŚCI POLSKIE

Nr 1-2 (14)
STYCZEŃ -
CZERWIEC
2006 r.
KRASNODAR

ПОЛЬСКІЕ ВЕДОМОСТИ

№ 1-2 (14)
ЯНВАРЬ -
ИЮНЬ
2006 г.
КРАСНОДАР

Pismo Polskiego Centrum Narodowo-Kulturalnego "Jedność" na Kubaniu
Издание Польского Национально-Культурного Центра "Единство"

DNI KULTURY POLSKIEJ NA KUBANIU

Obraz "Festyn ludowy w Krakowie" pędzla laureatki konkursu artystycznego dla dzieci "Rosja - Polska, Krasnodar - Kraków" Nelli Szczygarewej.

SENAT Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2006 Rokiem Języka Polskiego. W uchwale napisano m. in., że Senat zwraca się do władz publicznych i Polaków o ochronę, otaczanie opieką i kultywowanie polszczyzny. „W Roku Języka Polskiego należy pokazywać polszczyznę w jej bogactwie i w całej różnorodności - od języka ogólnego do odmian regionalnych i gwar ludowych, w których często wyraża się kultura małych ojczyzn” - czytamy w uchwale.

Patrz str. 15

ŻYCIE POLONIJNE

4 февраля 2006 г. в Литературном музее Кубани прошла встреча, организованная Польским центром «Единство» и посвящённая зимним календарным праздникам поляков. Гости вечера смогли больше узнать о польских народных обычаях и обрядах, а также рассказать о праздничных традициях своих семей.

Наиболее запоминающимися стали народные обряды, гадания, колядования и приметы, приуроченные ко дням св. Андрея Апостола (30 ноября), св. Миколая (6 декабря), св. Люции (13 декабря, у поляков именно этот день считается началом зимы); св. Томаша, т. е. Фомы (21 декабря), св. Степана (26 декабря; его считали покровителем лошадей), св. Сильвестра (31 декабря), а также Трёх Волхвов (6 января), св. Блажея, т. е. Власия (3 февраля), св. Агаты (5 февраля). Примечательно, что к последнему празднику участники встречи стали готовиться все вместе, вспоминая особенности его празднования на Кубани.

5 февраля 2006 г. в Краснодарском римско-католическом костёле прошла Святая Месса, во время которой отец-настоятель *Кшиштоф Гоик* провёл освящение воды и хлеба, связанное с днём памяти св. Агаты (мученицы III в.).

Святая Агата происходила из богатого рода в Катании (Сицилия). За отказ стать женой городского начальника она была осуждена на пребывание в публичном доме, после чего её бросили в тюрьму и там отсекали обе груди. Излеченная явившимся ей в видении апостолом Петром, она была приговорена гонителями к смертной казни и сожжена на костре. Агату почитают как покровительницу Катании (по преданию, она неоднократно спасала город от извержения вулкана Этны), а также как защитницу от пожаров и покровительницу литейщиков. День памяти Агаты (Агафии) — 5 февраля — совпадает в Католической и Русской Православной Церквях.

В Польше строго соблюдают обычай святить в этот день воду, соль и хлеб. Они хранят дома от несчастья. Так, во время пожара освящённые продукты нужно было бросить в огонь, чтобы он быстрее угас.

20–26 февраля 2006 г. в Краснодаре прошли Дни польского кино, организованные Польским центром «Единство» совместно с ГУК КК «Кубанькино» и Краснодарским государственным университетом культуры и искусства.

20 февраля состоялось торжественное открытие Дней польского кино, начавшееся с выступления ансамбля «Сковронэк». В этот день был продемонстрирован фильм «Барышни из Вилько» (режиссёр А. Вайда). 21 февраля прошёл показ фильма «Девушка из банка» (режиссёр Я. Насфетер), 22 февраля — «Я против» (режиссёр А. Гос-Растовицкий), 23 февраля — «Кто этот человек» (режиссёры Э. и Ч. Петельские), 24 февраля — «Девочка никто» (режиссёр А. Вайда), 25 февраля — «Защитные цвета» (режиссёр К. Занусси) и, наконец, 26 февраля — «Поезд в Голливуд» (режиссёр Р. Пивоварский).

В рамках Дней польского кино 24 февраля был организован вечер, посвящённый польскому кинематографу. На вечере от имени руководства «Кубанькино» собравшихся приветствовала *Елена Максимовна Сухачёва*, один из наиболее активных организаторов польских кинодней. С интересным сообщением выступил известный киновед *Юрий Анатольевич Болдырев*, а председатель Польского центра «Единство» *пан Александр Селицкий* поделился с гостями рассказом о жизни и творчестве выдающегося поляка Даниэля Ольбрыхского. Подробнее о Днях польского кино см. статью пана Ясинского на четвёртой и пятой страницах нашего выпуска.

Dzień Filmu Polskiego

14 марта 2006 г. в краснодарском Центре национальных культур состоялась встреча делегации Консультативного комитета Рамочной конвенции по национальным меньшинствам Совета Европы с представителями национальных объединений Краснодарского края. В составе делегации были: г-жа *Асана-*

сия Спильопулу-Окермарк (Швеция), второй вице-президент Консультативного комитета; г-жа *Лидия Баста-Фляйнер* (Сербия-Черногория), вице-президент Консультативного комитета; г-жа *Мирьяна Домини* (Хорватия), член Консультативного комитета; г-н *Джерги Синани* (Албания), член Консультативного комитета и г-жа *Элена Хурадо*, секретарь комитета.

Были обсуждены результаты реализации Рамочной конвенции о защите национальных меньшинств на Кубани. Перед членами Комитета Совета Европы выступили все присутствующие руководители национальных объединений Краснодарского края. Польский национально-культурный центр «Единство» представлял председатель *пан Александр Селицкий*, который ответил на вопросы о финансировании польской организации и положении католиков в Краснодарском крае.

По итогам встречи делегация подготовит доклад, который будет направлен в адрес правительства РФ для комментирования, после чего доклад будет опубликован.

Tadeusz Kościuszko

19 марта 2006 г. в краснодарском Центре национальных культур состоялся вечер памяти Тадеуша Костюшко и Иоахима Лелевеля. В этом году исполняется 260 лет Т. Костюшко (родился 4 февраля 1746 г.) и 220 лет И. Лелевеля (родился 27 марта 1786 г.) — со дня прихода на свет двух выдающихся сынов польского народа, принимавших активное участие в борьбе за независимость Польши: первый — в восстании 1794 г., второй — в Ноябрьском восстании 1830–1831 гг.

По традиции вечер начался с исполнения польского национального гимна, история которого тесно связана с эпохой борьбы за восстановление польской независимости. Затем прозвучали выступления (*пан Ромуальд Скоковский, пани Ядвига Гжеляк, пан Александр Селицкий, панна Татьяна Березенко*) на польском и русском языках, посвящённые жизненному пути обоих героев. *Панна Халина Скоркина* познакомила собравшихся с молитвой Тадеуша Костюшко перед решающим и победным сражением с царскими войсками под Райлавицами (деревни в 40 км от Кракова). В наши дни величественная панорама этой битвы выставлена во Вроцлаве.

Собравшиеся смогли познакомиться с польскими патриотическими песнями, прозвучавшими в исполнении фольклорно-этнографического ансамбля «Сковронэк» (аккомпаниатор — *пан Геннадий Матковский*), а также с тематической книжной выставкой.

В заключение перед гостями и участниками вечера выступили заслуженный артист Кубани г-н *Александр Гогава*, написавший ряд песен на слова польских поэтов, и лауреат всероссийского конкурса гитаристов г-н *Вадим Кермасов*, исполнивший вариации на музыку Фридерика Шопена.

16 апреля 2006 г. в Краснодарском римско-католическом костёле Святого Либора прошли торжественные Святые Мессы, посвящённые великому празднику — Святой Пасхе (*Zmartwychwstanie Pańskie*). Кубанские поляки вместе со всем католическим миром с искренней радостью вновь встретили Воскресение Спасителя.

23 апреля 2006 г. в краснодарском Центре национальных культур прошло общее собрание Польского центра «Единство», на котором были обсуждены текущие вопросы, среди которых наиболее важными стали: организация и проведении Дней польской культуры в мае этого года, летние поездки в Польшу и паломничество на Ясную Гору к Чудотворному Образу Божьей Матери Ченстоховской.

25 апреля 2006 г. в Краснодарском государственном историко-археологическом музее-заповеднике им. Е. Д. Фелицына состоялась региональная научная конференция «Армения и армяне в контексте мировой культуры». С докладом об армяно-католиках на Северном Кавказе выступил председатель Польского центра «Единство» *пан Александр Селицкий*. Как известно, на протяжении веков именно армяне играли огромную роль в культурных и экономических контактах между Польским королевством и народами Кавказа, а армянское население было важным компонентом в многоэтничном Польско-литовском государстве, создавая его неповторимый культурный колорит. На Кавказе армяно-католики становились частью многонациональных римско-католических приходов, сохраняя католическую веру вместе с поляками, чехами, немцами и другими народами.

Joachim Lelewel

ŻYCIE POLONIJNE

Со 2 по 20 мая 2006 г. Краснодарская региональная общественная организация «Польский национально-культурный центр Единство» при поддержке Польского культурного центра в Москве и Консульского отдела Посольства Республики Польша в РФ провёл Дни польской культуры на Кубани.

Открылись дни 2 мая в День Полонии (поляков, живущих по всему миру) с праздничного концерта, состоявшегося в краснодарском Центре национальных культур. Зрителей порадовали выступления польского фольклорно-этнографического ансамбля «Сковронэк»; музыкальные номера на стихи польских поэтов заслуженных артистов Кубани *Виктора Ивановича Михайловского* и *Александра Георгиевича Гогавы*; выступление лауреата международных конкурсов гитаристов *Вадима Кермасова*, сыгравшего произведение Ф. Шопена.

Открытием вечера стала премьера молодёжного рок-коллектива «Белый Грифон» (вокалист — *пан Дмитрий Долматов*), исполнившего ряд песен знаменитого польского ансамбля «Червонэ гитары». Рождение этого коллектива и его название (отражающее символику кубанских поляков) стало приятной неожиданностью для всех членов Польского центра.

Nelli Szczygarewa ze swym obrazem

Кульминацией вечера было награждение призеров международного конкурса детского изобразительного творчества «Россия — Польша, Краснодар — Краков» и экспозиция их работ. Лучшими стали картины: *Нелли Щигаревой* «Народные гуляния в Кракове», *Вики Григорян* «Варшавская площадь», *Виктории Дор-Задэ* «Праздничный день в Кракове» и *Галины Зубенко* «Маршалковская улица 1930 г.». Юные дарования являются учениками преподавателей-профессионалов Краснодарской детской художественной школы им. В. А. Пташинского: *Владимира Дмитриевича Мухина* (директор школы), *Валентины Ильиничны Поляковой* и *Натальи Николаевны Беломыцевой*.

Благодаря помощи Консульского отдела Посольства Республики Польша в РФ трое ребят-художников получили возможность отправиться в Краков во время летних каникул.

В этот же день состоялась презентация книги члена нашего центра писателя и публициста *Игоря Эдвардовича Ясинского* — «Синдром бешенства» — сборника, включившего повести и рассказы последних лет. В этой работе пан Ясинский вновь выступает как ироничный философ, мастер словесного пейзажа и психологического портрета, писатель разноплановый и многогранный. Уверены, что книга найдёт своего благодарного читателя.

3 мая в День Польской Конституции 1791 г. в Муниципальном концертном зале Краснодара состоялся незабываемый фортепьянный концерт заслуженной артистки России, лауреата международных конкурсов *пани Пашины Федотовой* (г. Москва), блестяще исполнившей произведения М. Огинского, М. Шимановской и Ф. Шопена. Гастроли пани Федотовой стали возможны благодаря поддержке Польского культурного центра в Москве, директор которого *пан Иероним Граля* лично поприветствовал гостей вечера.

4 мая в Кубанском государственном университете состоялась лекция Советника Посольства Республики Польша, Директора Польского культурного центра в Москве доктора *Иеронима Граля* на тему «Речь Посполитая и народы Кавказа во второй половине XVI в.». Тема лекции вызвала большой интерес и оказалась актуальной для краснодарского научного сообщества. Пан Иероним Граля и пани Полина Федотова встретились с главным проректором университета *Александром Гавриловичем Ивановым*, а также с профессорско-преподавательским составом исторического факультета КубГУ.

Dr Hieronim Grala

8 мая в краснодарском Центре национальных культур были продемонстрированы два фильма, приуроченные к празднованию Дня Победы над фашизмом. Первый фильм рассказывал о жизни польского генерала *Владислава Андерса*, второй был посвящён вкладу польского народа в долгожданную Победу.

13 мая в Литературном музее Кубани состоялось открытие выставки, посвящённой жизни и творчеству выдающегося деятеля польской культуры *Ежи Гедройца* и возглавляемому им Польско-

му Литературному Институту в Париже. Сенат Республики Польша объявил нынешний год «Годом Гедройца». Выставка была представлена Польским культурным центром в Москве и стала для кубанского зрителя важным источником новой информации.

14 мая в Краснодарской центральной городской библиотеке им. Н. А. Некрасова прошла демонстрация художественного фильма «Старое сказание. Когда солнце было богом» (режиссёр — *Ежи Гофман*, 2003 г.), собравшая поклонников польского исторического кино. Фильм снят по мотивам повести знаменитого писателя *Ю. И. Крашевского* и посвящён истории польского государства в языческую эпоху, за сто лет до принятия христианства.

20 мая в краснодарском Центре национальных культур прошёл торжественный концерт, закрывающий Дни польской культуры на Кубани. Особый статус празднику придали приветствия Советника Посольства Республики Польша в РФ *пани Лонгины Путка* и Начальника управления по взаимодействию с общественными объединениями, религиозными организациями и мониторингу миграционных процессов администрации Краснодарского края *Юрия Александровича Бурлачко*. Гости вечера смогли насладиться новыми песнями в исполнении польских краснодарских ансамблей «Сковронэк» («Жаворонок») и «Белый Грифон». Следует заметить, что «Сковронэк» впервые подготовил танцевальный номер — польский (кашубский) народный танец «Джэк», т.е. «Ветрь» (хореография — *пан Павел Линский*). Приятным сюрпризом стали выступления ансамбля адыгского танца «Ошамас» и пение на польском языке председателя Центра адыгской культуры *Сафием Зауркановны Шамовой*. Кульминацией вечера стала презентация песни *Виктора Михайловского* «Краснодар — Краков» (на слова поэтессы *Елизаветы Демидовой*): песня стала выражением чаяний многих краснодарцев, стремящихся к побратимству двух прекрасных городов.

Ещё одной важной частью концерта была презентация книги «Эхо» знаменитого кубанского поэта *Крониды Александровича Обойщикова*. Книга включает переводы произведений поэтов разных народов (из польских поэтов был представлен *Талеуш Гишгер*, в былые годы приезжавший на Кубань). Завершился вечер принятием юных участников в члены Польского центра «Единство» и традиционной польской здравницей «Сто лет».

Прошедшие Дни польской культуры были отмечены и некоторой грустью, связанной с отъездом на Родину настоятеля римско-католических приходов в Краснодаре, Армавири и хуторе Семёновском *отца Кишиштофа Гошка*, пять лет совершавшего пастырское служение на Кубани.

Новым настоятелем стал замечательный человек — *отец Штефан Плитцнер*, благодаря активности польских прихожан уже начавший осваивать элементы польской речи.

21–23 мая 2006 г. продолжились встречи кубанских поляков с Советником Посольства Республики Польша в РФ *пани Лонгиной Путка*, посетившей Анапу и Сочи.

27 мая 2006 г. польские ансамбли «Сковронэк» и «Белый грифон» приняли участие в вечере Союза славян Кубани, состоявшемся в Центре национальных культур. Вот уже пять лет славянские общины края регулярно проводят совместные мероприятия, посвящённые славянскому братству. Выступления польских коллективов заслуженно получили высокую оценку зрителей.

2 июня 2006 г. было опубликовано Постановление главы администрации Краснодарского края, по которому членом Совета при главе администрации Краснодарского края по содействию развитию институтов гражданского общества и правам человека стал Председатель Польского национально-культурного центра «Единство» *пан Александр Селицкий*. Это явилось важным фактом признания общественной значимости работы нашего Польского центра, занимающего активную позицию в процессе гармонизации межнациональных отношений в крае.

2 июня 2006 г. в малом зале КГНТУ «Кубанский казачий хор» состоялся показ фильма *Анджея Вайды* «Шляхта» («Месье»), снятый по одноимённому пьесе *Александра Фредро*.

16 июня 2006 г. закончился очередной учебный год на курсах польского языка, проводимых в краснодарском Центре национальных культур. Слушателям успешно окончившим курсы были вручены свидетельства.

Na scenie "Skowronki"

ŻYCIE POLONIJNE

ДНИ ПОЛЬСКОГО КИНО

Kadr z filmu
„Czterej pancerni i pies”

ПОЛЬША же ситуативно став для СССР некоей информационной отдушиной со стороны Европы, создала по мировым стандартам в количественном, а главное, в качественном отношении, довольно мощный профессиональный, тематически разносторонний кинематограф. Сразу вспоминаются искромётные, порой несколько простодушные, но, вне всякого сомнения, после просмотра оставляющие у зрителя замечательное настроение комедии «Гангстеры и филантропы», «Ева хочет спать», «Человек с орденом на квартиру», приключенческо-сказочная феерия «Рукопись, найденная в Сарагосе». На историко-лирические («Графиня Косель», «Марыся и Наполеон», «Кукла») и историко-приключенческие фильмы («Огнём и мечём», «Пепел», «Пан Володыевский», «Фараон», «Крестоносцы») у кинотеатров выстраивались длинные очереди, а перед началом сеанса десятки страждущих пытались у входа «шибать» лишний билетик. Подобные фильмы, как правило, отличались, по крайней мере в преамбуле, исторической достоверностью, зрелищностью, масштабностью, героической фабулой и эмоциональным позитивом. Кстати, и ныне, когда по телевизору повторяют фильм «Крестоносцы», я ничего с собою не могу поделать — всё бросаю и смотрю его снова и снова. А знаменитые мелодрамы «Как стать любимой», «Парижанин в Варшаве», «Лекарство от любви» вызывали незаметно смахиваемые горючие слезинки не только у юных и неискушённых провинциальных барышень, но и у более умудрённых жизнью дамочек бальзаковского возраста.

Но отдельно хочется сказать о польских многосерийных фильмах, называть которые «мыльками» по типу сегодняшнего российского и латиноамериканского ширпотреба язык не поворачивается. Прежде всего, это блистательные «Четыре танкиста и собака». Конечно, можно придирается к ангажированности этой работы, но с другой стороны, иначе историю, какова бы она ни была, пришлось бы каждый раз заново переписывать. А фильм действительно захватил и, можно сказать, перевернул зрителя середины 60-х годов. Девчонки нашего класса поголовно повлюблялись в Янека (Януш Гайос), мальчишки же бредили Гусликом (Франтишек Печка), ещё бы — гвозди из дерева руками вытаскивал. Не слабо?! Все восхищались бесхитростной наивностью Григория (Влодзимеж Пресс). Действи-

тельно, грузины в своей массе — народ гостеприимный, открытый и добросердечный, особенно когда политики воду не мутят. Чуть позже мы стали свидетелями и «соучастниками» захватывающего действия «Капитан Сова шагает по следу» и художественной драматургии «Барбара и Ян» — фильма о деятельности честных журналистов, в какой-то момент отказавшихся работать «по указанию» и, главное, обосновавших и отстаивавших свою позицию — вот кого сейчас в России не хватает!

А потом прямо неким выстрелом, даже залпом показал себя в масштабах страны неповторимый сериал «Ставка больше, чем жизнь» с блистательным Станиславом Миккульским в роли капитана Клосса. Теперь в героя вторичались уже не сопливые школьники, а студентки нашего Медика. Ещё бы, «танкистский» Янек был бело-брысым обаятельным, но всё же мальчишкой. Клосс же представлял собой молодого сформировавшегося, с прекрасной фигурой и волевым лицом мужчину. Эдакого «польского Бельмондо» без промаха стреляющего, а когда надо, в дело с успехом пускающего и железный кулак. А ещё он — интеллект, стратег, просчитывающий свои действия на несколько ходов вперёд.

У одной очень известной сейчас на Кубани художницы (у какой — не скажу, как-никак уже внуки подрастают), до замужества над письменным столиком длительное время висел портрет Миккульского, вырезанный как бы не из журнала «Огонёк». «Ставку» мне довелось смотреть в Геленджике на даче семьи Очаповских. Во время просмотра у редких ещё в то время

телевизоров собирались десятки зрителей — знакомых, соседей, соседей соседей и вообще непонятно кого, которые скучковывались будто шпроты в банке. Пляж тоже в мгновение ока пустел — все «соскакивали» смотреть «Ставку». А потому, что было на кого смотреть!

С 20 по 26 февраля 2006 года в Краснодаре с успехом прошёл Дни Польского кино. Фестиваль состоялся благодаря поддержке департамента культуры администрации края, Польского национально-культурного центра «Единство», ГУК КК «Кубанькино», Краснодарского государственного университета культуры и искусств. Фильмографию составлял киновед, член Союза кинематографистов России Юрий Болдырев. Перед зрителями выступил польский фольклорно-этнографический ансамбль «Сковронэк» («Жаворонок») под руководством Ядвиги Гжеляк, а приветствие Посольства Польской Республики зачитал московский кинорежиссёр Григорий Амнуэль.

В фильме «Барышни из Вилько» режиссёр Анджей Вайда поднимает проблему ответственного отношения личности к своим поступкам. Герой фильма, привлекательный, молодой холостой мужчина (Даниэль Ольбрыхский) проездом посещает своих давних знакомых — трёх сестёр, которые лет пятнадцать назад, тогда ещё совсем юные, были в него влюблены. Причём герой так и не узнал, что четвёртая сестра лишила себя жизни из-за неразделённой любви к нему. С течением времени всё успокоилось, и повзрослевшие девушки как-то устраивают свои жизни. Но вот герой, заглянувший к ним вроде бы на момент, задерживается, и, желая того или нет, воскрешает у барышень прежние чувства и вновь вселяет забытые уже надежды. Он ломает устоявшийся уклад их жизни, а племянницу одной из хозяек почти доводит до самоубийства. Он не задумывается над последствиями своего поведения, суть которого за прошедшие годы ни на йоту не изменилась.

Юмористический детектив «Девушка из банка» (режиссёр Януш Насфетер) неплох знаком представителям поколения «кому за сорок». Грабят машину инкассатора. Молоденькая сотрудница запоминает налётчика и вкуче с обаятельным милиционером (Збигнев Цибульский) пытается его опознать среди курортных отдыхающих. Ну, как тут не вспыхнуть любви? Даже в конце фильма непонятно, нашлись деньги, или нет? Да и какая разница! Главное — герои нашли друг друга. Великолепная пародия, гротеск и режиссёрский приём доставили переполненному залу истинное наслаждение.

Daniel Olbrychski

В КРАСНОДАРЕ

В фильме А. Тос-Растовицкого «Я против» поднимается особенно актуальная сегодня проблема подростковой наркомании. Есть три пути: на кладбище, в тюрьму или в сумасшедший дом. Впрочем, имеется ещё один путь — отступление назад, попытка вырваться из страшных пут. Но последнее под силу не всем: таким, как прежде человек уже никогда не станет. Последствия психологического надлома могут длиться десятилетиями.

В фильме «Кто этот человек» (режиссёры Эва и Чеслав Петельские) красной нитью проходит постулат, что спецслужбы, особенно в периоды, предшествующие войнам, могут с лёгкостью изломать практически любую человеческую жизнь.

О подростковой жестокости и становлении детских душ — фильм «Девочка Никто» Анджея Вайды.

Глубочайшее впечатление произвела на зрителей работа Кшиштофа Занусси «Защитные цвета». В ней показана жизнь студенческого лагеря, и, хотя канва режиссёром целенаправленно не прописана,

Юрий Болдырев

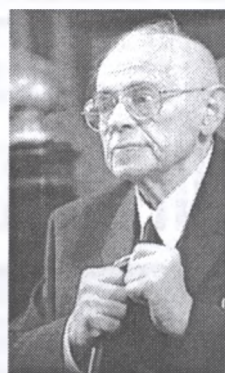
поражаешься силе драматургии и актёрскому мастерству. Перед нами ректор, нечистоплотная в научном и нравственном плане личность, и ему подобная семья. С другой стороны мы видим наивный, а от того особенно симпатичный юношеский максимализм и нонконформизм «свято-наивного» преподавателя, который встаёт против бездушия зарвавшегося ректора, что придаёт зрителю уверенности: не всё в этом мире основано на лжи.

Подспудный смысл комедии «Поезд в Голливуд» (режиссёр Р. Пивоварский) заключён в том, что в мире помимо американской «фабрики грёз» есть и другие, не менее достойные кинематографы, талантливые артисты и артистки (именно последнее в фильме подчёркивается), которые могут на равных спорить даже с такими мировыми звёздами, как Мэрилин Монро.

Благодаря удачному подбору фильмов зрители не увидели культа наживы, присутствующего сегодня многим отечественным и западным фильмам. И, главное, участники и зрители Дней Польского кино уверены, что именно культура во многом является связующим звеном между народами, способствует взаимопониманию, обоюдному уважению, добрососедству. И фестиваль — яркое тому подтверждение!

Игорь ЯСИНСКИЙ

27 марта 2006 г. в Кракове на 84-м году жизни скончался выдающийся польский писатель-фантаст, драматург, поэт, критик, футуролог, литературовед и оригинальный философ **Станислав ЛЕМ**. Он был одним из самых известных и признанных в мире польских авторов, кавалером ордена Белого орла, почётным гражданином Кракова, доктором honoris causa Политехнического института во Вроцлаве, Опольского университета, Львовского государственного медицинского университета и Ягеллонского университета.

Вечная светлая память его имени!

KURS JĘZYKOWY W LUBLINIE

W lipcu zeszłego roku ziściło się moje najgłębsze marzenie — odwiedziłam Polskę. Zdarzało mi się bywać zagranicą, lecz ojczyznę moich przodków jurzałam po raz pierwszy.

Za oknem autokaru szybko przesuwały się widoki Białej Podlaskiej, Lublina — piękny krajobraz polski, przypominający z wyglądu utulną koldrę ze skrawków, uszytą przez troskliwe ręczki miłej babuni. Nie ma typowo rosyjskich pól bezkresnych, natomiast masz do oglądania wymyślnie ciekawą zmiętaną odcieni koloru żółtego i zielonego — pasemki pszenicy i żyta zmieniają się na „skrawki” truskawek lub chmielu. Pierwsze próby „niewymuszonego” gadania po polsku — odpowiadam na wypytania kierowcy, dzielę się z nim pierwszymi wrażeniami — i ochwytam mnie poczucie dziecięcego zachwyty z tego powodu, że ja rozumiem oraz że jestem rozumiana. Wyobrażam sobie ten cały potok błędów gramatycznych i stylistycznych, jakim bezlitośnie uraczam mojego rozmówcę. Jednak *Lektorat Języka Polskiego* oraz *Nauka o współczesnym języku polskim* czekają jeszcze na mnie.

Polonijne Lato 2005 roku Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie obchodziło już po raz 15 z kolei, czyli było ono jubileuszowe. „To się zdarza tylko raz na 15 lat” — mówił dyrektor Centrum Języka i Kultury Polskiej profesor Jan Mazur podczas uroczystej ceremonii otwarcia Polonijnego Lata-2005, przedstawiając liczne osobistości oficjalne i gości honorowych. Przedstawiciele Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, wojewoda lubelski Andrzej Kurowski, kierownicy Ministerstwa Edukacji i Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a także nazwany „symbolem współpracy Polski z Polonią”, który stał u źródeł tego ruchu, pan Andrzej Stelmachowski serdecznie witali słuchaczy kursu. Mnóstwo ciepłych słów wypowiedziano tamtego wieczoru. Szczególnie utrwaliło w pamięci przemówienie Senatora Rzeczypospolitej Polskiej pana Kazimierza Pawelka: „Przyjechaliście z różnych krajów świata. Wasi ojcowie i dziadkowie opuścili swą Ojczyznę z różnych przyczyn: politycznych, ekonomicznych lub jakichś innych. Wielu z nich, nie opuszczając Polski, znalazło się poza jej granicami. Lecz Polska o was nigdy nie zapominała oraz nie zapomni. Bez

względu na to, że posiadacie paszporty różnych krajów, przyjeżdżajcie do Ojczyzny swoich przodków celem nie tylko doskonalenia polszczyzny, lecz poznania kraju oraz jego obyczajów. Niech wasz pobyt tu będzie jak najbardziej przyjemny oraz pożyteczny”.

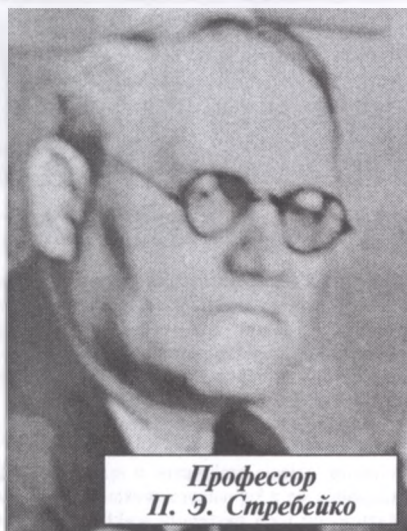
Wreszcie rozpoczęła się intensywna studencka codzienność. Nauka trwa od 9 rano do 5 po południu: zajęcia praktyczne z języka polskiego przeplatają się z kapitalnymi wykładami pana Jana Mazura, po nich następują wykłady z historii, współczesnej literatury polskiej, teatru... Prawdziwy szturm umysłowy. Porównując swe studia uniwersyteckie w Rosji muszę zauważyć, że nauka na kursie była o wiele intensywniejsza. Wydawać się miało, że organizatorzy programu spróbowali wypełnić owe trzy tygodnie przez maksymalnie możliwy zasób wiedzy z języka, historii Polski, kultury, folkloru i tradycji. Na tym kursie przedstawione zostały rozmaite aspekty poznania języka polskiego, włączając w to frazeologię, fonetykę a nawet tendencje jego rozwoju w przyszłości. Z miłością i czułością wspominam wielu z naszych wykładowców. Kierowniczka Radia Studenckiego uroczą pani Grażyną Stachyrą, posiadającą wzorową wymowę oraz zadziwiająco piękny głos, wsłuchiwała się do mowy każdego z nas, taktycznie prostując błędy naszej wymowy, oraz szczerze cieszyła z każdego prawidłowo twardego „cz”. A nasza troskliwa kierowniczka pani Monika Gabrys, która opiekowała się naszą grupą, odpowiadała na niezliczone nasze pytania i stanowczo zmuszała do mówienia wyłącznie po polsku, upewniając, że problemy znikną już po pierwszym tygodniu.

Ma się rozumieć, że skuteczna nauka nie jest możliwa bez pełnowartościowego odpoczynku. Nasz program kulturalny był nadzwyczaj obszerny oraz różnorodny. Już w najbliższe dni wolne od zajęć wyruszyliśmy do zamku Zamojskich w Koziółku, który leży sto kilometrów od Lublina. Po obejrzeniu malowniczej okolicy majątku i pięknych wnetrz pałacowych skierowaliśmy się do Kazimierza Dolnego — starożytnego miasteczka na brzegu Wisły. Po tygodniu zajęć czekała na nas nowa wycieczka — podróż do Krakowa, gdzie spędziliśmy trzy niezapomnialne dni.

Helena TELICKA

ВОСПОМИНАНИЯ О МОЁМ УЧИТЕЛЕ – ПРОФЕССОРЕ ПЕТРЕ ЭДМУНДОВИЧЕ СТРЕБЕЙКО

Жаркое кубанское лето 1943 года. «Сейчас окунуться бы в море, или хотя бы в Кубань!» — мечтала я, студентка третьего курса Краснодарского химико-технологического института, готовясь к сдаче экзамена по гидравлике. А о каникулах, море и даже Кубани мы забыли с начала войны. Сейчас перед нами, студентами, стояла задача — ликвидировать отставание в учёбе, вызванное оккупацией. Пятилетка — в четыре с половиной года. При этом нужно было совмещать учёбу с работой по восстановлению разрушенных зданий, уборкой урожая в пригородных хозяйствах, дежурством в госпиталиях. Но всё это казалось лёгкой работой по сравнению с рытьём противотанковых рвов лопатами в зиму 1941–1942 годов.

Профессор
П. Э. Стребейко

САМЫМ трудным предметом на третьем курсе считалась физическая химия. А нам это как раз предстояло. Ходила довоенная шутка: «Сдал физхимию — можно жениться!». Старшекурсники рассказывали о профессоре Петре Эдмундовиче Стребейко, читавшем эту самую физику, много необычного. Прозвали его Черчиллем. Читает, мол, хорошо, а вот принимает экзамен не как все. Словом, сдавать ему очень трудно. С одного раза почти невозможно.

Первое знакомство с неординарным профессором — его первая лекция. Мы увидели среднего роста плотного мужчину лет сорока, чем-то действительно отдалённо напоминающего Черчилля. Из-под очков смотрели внимательные и, словно обращённые только к тебе, глаза. Лёгкий прищур делал взгляд чуть-чуть ироничным. Нас, слышавших уже многих лекторов, Пётр Эдмундович поразил тем, что при чтении всего курса никогда не пользовался конспектом. Говорил он неторопливо, в сдержанной манере, но как-то очень убедительно. Иной раз, особенно рассказывая об учёных, приводил курьёзные случаи из их жизни или деятельности, чем очень украшал лекцию.

Лабораторные работы проводили ассистенты, а вот коллоквиумы — сам профессор. Здесь он вёл себя иначе, чем на лекциях, демократичнее. Замечания к ответам студентов делались им часто с юмором, что разряжало обстановку, но никого не обижало.

Но вот и экзамен. Всё было именно так, как рассказывали нам старшекурсники. На столе учебная и справочная литература. А весь секрет такой методики заключался в постановке вопросов. Если знаешь, где искать решение — справишься. Спрашивал Пётр Эдмундович недолго, не стараясь «завалить». Напротив, увидев какие-то непринципиальные погрешности, своими наводящими вопросами стремился исправить положение. Но чаще дело кончалось тем, что студент сам понимал — «не справился» и тут же договаривался о переекзаменовке. Не буду скромничать. Я сдала физику сразу и на отлично! И дело не в везении, хороших вопросах в билете. Пётр Эдмундович, педагог от Бога, научил меня понимать эту сложную, но удивительно интересную ветвь химии. Он поделился секретом, как анализировать, обобщать сложные вопросы теории, применять их для решения задач.

Общаясь на лекциях, коллоквиумах, экзамене, отмечая неординарность нашего профессора, мы, оказывается, вовсе ничего не знали о других его незаурядных талантах. Мне повезло. На кафедре физколлоидной химии было два профессора. Коллоидную химию читал Алексей Николаевич Харин. Я с подружкой под его руководством выполняла студенческую научную работу. Случилось так, что когда работа была закончена и уже оформлялась для сдачи, Алексей Николаевич приболел. Мы отправились к нему домой получить «добро» в виде его подписи. Профессор и его супруга, Милада Францевна, встретили нас очень радушно. Угостили нас чаем с печеньем из кукурузной муки, испечённым хозяйкой. А главным угощением стала музыка. Вначале играла на рояле Милада Францевна — она профессиональная пианистка. Затем за рояль сел Алексей Николаевич. Он сыграл нам этюд Скрябина и вальс Шопена. Удивлению и восхищению нашему не было предела. Вот тогда-то он и рассказал много удивительного для нас о Петре Эдмундовиче. Они были дружны. Их сближало многое, не только музыка. Алексей Николаевич уверял, что Пётр Эдмундович играет на рояле не как он, дилетант, а мастерски. Картины же писал так, что любой художник позавидует. Оба любили театр. Далее рассказ перешёл в открытие. Речь шла о той пози-

ции, которую занял профессор Стребейко, заведующий кафедрой, по отношению к опальному, бывшему под оккупацией профессору Харину: он не позволил его уволить, отстоял. Мы прекрасно понимали, какими последствиями мог обернуться для самого защитника этот поступок, который мы оценили как героический. Мы осознали, что преподавал нам физическую химию не просто замечательный учёный, прекрасный педагог, но и, самое главное, Человек с большой буквы.

В романах, кинофильмах профессор — это пожилой седовласый человек, книжный червь, ничего не желающий знать, кроме своей науки. А на кафедре физколлоидной химии работали и дружили молодые доктора наук, общительные, талантливые, любящие искусство. Знакомство с ними, не постесняюсь этого слова, было судьбоносным. Оно определило линию моей дальнейшей жизни — приверженность к химической науке. Не будь этого — проработала бы я сменным инженером на масложиркомбинате, как лучшие мои сокурсницы.

Летом 1945 года я получила диплом инженера-технолога и направление на работу в Новосибирск. Не явиться на работу в те годы — преступление. С помощью мужа, офицера Войска Польского, мне удалось через министерство получить «свободный диплом», дававший право самостоятельного трудоустройства. Местом моей работы стала кафедра химии Краснодарского пединститута, где химию в то время читал профессор А. Н. Харин. Моя диссертация, которую я защитила в 1950 году, была по одному из разделов физической химии. При её подготовке я часто вспоминала Петра Эдмундовича Стребейко, привившего мне любовь к этому предмету и научившему меня преодолевать неизбежные в научной работе трудности.

Став доцентом, я 35 лет проработала в своей Alma Mater. Мне всегда хотелось при чтении лекций, проведении коллоквиумов, опросе на экзаменах следовать эталону учёного и педагога Петра Эдмундовича Стребейко. Я благодарна судьбе за встречу с этим замечательным человеком, человеком высочайшей культуры и безупречного достоинства.

Л. М. ВОЙТКО

Здание КПИ

PROFESOR PIOTR STREBEYKO

Piotr Strebeyko urodził się w roku 1901 w rodzinie zarządcy Odcinka Zabajkalskiego Południowo-Syberyjskiej Kolei Żelaznej. Jego ojciec Edmund Strebeyko pochodził ze starożytnego polskiego rodu szlacheckiego herbu Bończa. Od roku 1918 Piotr Strebeyko zatrudniony jest na budowie kolei, zaś od roku 1919 studiuje na Politechnice w Tomsku na Wydziale Chemiczno-Technologicznym, który ukończył w roku 1924. W roku 1920 na mocy specjalnego zezwolenia, udzielonego mu przez biskupa rzymsko-katolickiego, Piotr Strebeyko bierze ślub ze swą kuzynką Marią, córką Feliksa, Kłodnicką. Wkrótce urodzili im się synowie Edmund oraz Romuald, którzy później polegali na froncie, oraz córka Małgorzata, której poszczęściło się całą i zdrową, wrócić z wojny w stopniu starszego lejtnanta służby medycznej.

W ciągu kilku lat Piotr Strebeyko w charakterze głównego inżyniera pracował na Fabryce Sylikatów w Kungarze, po czym z konkursu wybrany został na wykładowcę Politechniki Uralskiej. Po uzyskaniu w roku 1934 doktoratu Piotr Strebeyko kieruje najpierw katedrą chemii nieorganicznej, zaś od roku 1936 – katedrą chemii fizyczno-koloidalnej na Wszechniowskiej Akademii Przemysłu Olejarsko-Margarynowego w Krasnodarze. Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego nauk chemicznych Piotr Strebeyko mianowany zostaje profesorem.

Pasjonowała pana Piotra matematyka, on dobrze malował, był utalentowanym muzykiem i kompozytorem, skomponował dużo nokturnów, walców, preludów. W roku 1937 stworzył on miniatury: „Płasy w kajdankach”, „Żołnierzyki z drewna”, „Marsz ludożerców”. Przed Wielką Wojną Ojczyźnianą powstały większe utwory Piotra Strebeyki: uwertura „Fantazja”, libretto oraz muzyka do sztuki Molière „Monsieur de Porsognac”.

W roku 1942 profesor Strebeyko kieruje ewakuacją Akademii. W tym samym roku wspólnie z profesorem Tiutiunikowem skonstruował on aparat do kroplowej transfuzji krwi, który szeroko był stosowany w szpitalach wojskowych. Po powrocie do Krasnodaru w roku 1943 profesor Strebeyko znów kieruje katedrą na Akademii Przemysłu Spożywczego, zaś po kilku latach staje się dziekanem Wydziału Technologicznego. Zmarł Piotr Strebeyko w roku 1950.

badania produktów żywnościowych”, „Higiena odżywiania”, „Zasady higieniczne projektowania oraz sanitarnego zagospodarowywania osiedli wiejskich” i „Kurs lekcji z higieny wojskowej”, liczne artykuły oraz trzy dziesiątki rozdziałów, poświęconych higienie, w specjalistycznych wydawnictwach książkowych. Sześć haseł jego autorstwa zamieszczono w Wielkiej Encyklopedii Medycznej.

Dobrze są znane jego prace z dziedziny higieny komunalnej, higieny pracy, higieny osiedli, higieny uzdrowisk, higieny

ultradźwięk, badaniu skurczu włókien mięśni a także oceny bytowych i produkcyjnych methemoglobiniotwarzaczy. Tu metoda Okołowa była wykorzystana przy badaniu składników hemoglobiny, a także białka w mleku i jajkach. W tej dziedzinie przez Okołowa i jego asystentów wykonano było ponad sto prac, w tym 18 prac doktoranckich (z czego 4 habilitacyjne).

Wiele sił i energii oddał Okołów pracy dydaktycznej: wychował 6 doktorów habilitowanych, profesorów.

Był redaktorem działu higieny i sanitarii w czasopiśmie „Praktyka

PROFESOR FELIKS OKOŁÓW

WYBITNY uczony, zasłużony naukowiec Kirgizji, profesor, doktor habilitowany Feliks syn Stanisława Okołów, urodził się w dniu 16 czerwca 1895 roku na Litwie, lecz przez zrzadzenie losu rzucony został w głąb Związku Radzieckiego. W roku 1918 on ukończył Wojskową Akademię Medyczną. W czasie Wojny Domowej był starszym lekarzem pułkowym oraz komendantem oddziału medyczno-sanitarnego brygady, później dywizji oraz odcinka frontowego Armii Czerwonej. Po wojnie pracował w Stawropolskim i Rostowskim Instytucie Chemiczno-Bakteriologicznym oraz w Państwowym Instytucie Sanitarно-Higienicznym. Poglębiał też wiedzę w Berlińskim Instytucie imienia Roberta Kocha. Następnie pracował w Instytucie Żywności Akademii Nauk Medycznych ZSRR, wykładał na Pierwszej Moskiewskiej Akademii Medycznej, Kirgiskiej Akademii Medycznej oraz wreszcie na Kubańskiej Akademii Medycznej imienia Armii Czerwonej w Krasnodarze aż do roku 1975, kiedy miał już lat 80.

Na jego dorobek naukowy składa się ponad półtorej setki opublikowanych prac, w tym pięć monografii: „Żywnienie i higiena pożywienia”, „Praktyczne metody

odżywiania, bakteriologii i serologii.

Jako pierwszy sporządził klasyfikację zatruc pokarmowych, a wraz z N. Muserskim wprowadził metodę wykrycia związków azotu w produktach spożywczych.

Jednakże większą część swojego życia twórczego Okołów poświęcił opracowywaniu metodyki rozpoznania działania na organizm szkodliwych czynników środowiska wewnętrznego i zewnętrznego.

Pierwsza praca w tym kierunku dotyczyła zmian, zachodzących w białkach surowiczych osocza krwi na skutek szkodliwego działania czynników środowiska. Metodyka polegała na badaniu termoczułości białek, poddawanych dozowanej denaturacji cieplnej. Owa metodyka Feliksa Okołowa była wykorzystana przez jego uczniów, późniejszych profesorów i kierowników katedr G. Gudzowskiego i S. Nikołowa, którzy, trzymając się tej zasady porowali dalsze badania na zwierzętach doświadczałyby ustalić zmiany, zachodzące w żywych organizmach pod działaniem czynników szkodliwych środowiska w mięśniach i białkach osocza. Ustalenie termowrażliwości białek miało zastosowanie przy badaniu takich szkodliwych czynników jak wibracja i

laboratoryjna”, członkiem kolegium redakcyjnego czasopisma „Zagadnienia Odżywiania”, członkiem rady redakcyjnej czasopisma „Higiena i Sanitarna”, członkiem licznych komisji problemowych, uczonych rozpraw.

Feliks Okołów – członek honorowy Naukowego Towarzystwa Higienistów i Lekarzy Sanitarnych. Był jednym z najbardziej cieszących się uznaniem uczonych higienistów w Związku Radzieckim.

W życiu prywatnym był dobrym, bezinteresownym człowiekiem i przełożonym. Miał zawsze serdeczny stosunek do ludzi.

Przez prawie 60 lat służył ludziom na niwie medycyny profilaktycznej. Urodził się Polakiem i był nim przez całe swe życie. Pięknie władał polszczyzną, posiadał bogaty księgozbiór polskiej literatury pięknej, brał aktywny udział w imprezach polonijnych. Był uzdolniony muzycznie. Grając dobrze na skrzypcach urządzał u siebie w domu koncerty przy akompaniementie fortepianu.

Miał żonę Marię i jednego syna Witolda.

Zmarł w wieku 90 lat na cukrzycę, na którą chorował przez 15 lat.

Jadwiga GRZELAK

ПАМЯТИ ПРОФЕССОРА ВЛАДИСЛАВА ПОПОВА

15 марта 2006 г. ушёл из жизни замечательный человек и выдающийся учёный – доктор филологических наук, профессор Кубанского государственного университета, член Союза писателей России Владислав Павлович ПОПОВ.

Более 30 лет он занимался проблемой славянофильства, его связями с русской классической литературой и русской религиозно-философией.

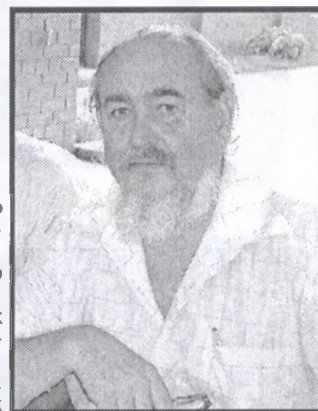
В 1985–1988 гг. Владислав Павлович преподавал историю русской литературы в университете им. Миколая Коперника (г. Торунь). В этот период он участвовал во многих международных и всепольских конференциях, проходивших в Варшаве, Гданьске, Грудзёндзе, Зелёной Гуре, Торунь. Профессор Попов опубликовал ряд научных статей; в Польше вышла его монография на русском языке «Славянофилы и русские писатели» (13,6 печатных листов).

Владислав Попов был главным редактором газеты «Казачьи вести» и зав. отделом истории журнала «Родная Кубань». Он четыре года руководил научным проектом «Северный Кавказ. Традиции и современность».

Блестящий исследователь славянофильства Владислав Павлович был одним из первых в советское время заговоривших о глубинных истоках единения славян.

В июле 2005 г. профессор Попов участвовал в работе Второй международной научной конференции «Поляки в России», организованной Польским центром «Единство» совместно с Кубанским госуниверситетом. Символично, что последней научной работой Владислава Павловича стала статья «Польские мотивы в творчестве В.П. Астафьева», подготовленная для публикации в сборнике по итогам упомянутой конференции.

Светлая память его имени!

DNI KULTURY

Młodociani
„Skowronki”

Zosia i Pawelek

Aleksander
Sielicki

„Biały Gryf”

Solista Antoni Szapoczka

Helena Skirda,
Hieronim Grała, Paulina Fedotowa

Kasia
Bezprozwanna

Premiera tańca „Dzik”

Występują „Skowronki”

POLSKIEJ NA KUBANIU

Jurij Burlaczko
i Longina Putka

„Skowronki”

Tańce polsko-adygejskie

Rozmowa

Spotkanie drogich gości

Prezentacja książki Kronida Obojszczykowa

Śpiewają
wszyscy

W wicherze
tańca

Aleksander Gogawa

POLACY NA KUBANIU

JUŻ w roku 1889 współczesny anonim notował, że w Armawirze wśród wnóstwa innych kolonii narodowościowych istnieje „masa Polaków”. Ten sam autor, charakteryzując pokrótce nastroje, zamiłowania oraz fachowe interesy różnych narodowości, zbierających się w kółka na peronie miejscowego dworca, wnikliwie dostrzegł: „Polacy, zawsze będąc ostrożni i oględni, prowadzą w swej mowie ojczystej puste rozmowy na temat życia rodzinnego, nigdy nie zahaczając o nic innego, zwłaszcza o politykę”. Owe świadectwo służy pośrednim dowodem tego, że znaczna część Polaków znalazła się na Kaukazie Północnym, w tym również w Armawirze, w charakterze zesłańców rozdzielonych z ojczyzną za udział w rebelii i ruchu narodowo-wyzwoleńczym. Jest wy tłumaczalne, że po represjach za udział w działalności antyrządowej, przedstawiciele tego ludu zachodniosłowiańskiego, co najmniej nie manifestowali swoich zainteresowań co do polityki.

Na przełomie XIX–XX wieków Polacy osiedlali się w Armawirze przeważnie z powodów służbowych lub ekonomicznych w poszukiwaniu zarobku. Niewielka polska kolonia w Armawirze w ciągu całego tego okresu demonstrowała wolny, lecz stały wzrost liczebny. Według powszechnego spisu ludności z 1897 roku w osiedlu mieszkało 122 Polaków (wg kryterium języka ojczystego), w roku 1908 było ich 192, zaś przed rokiem 1911 – 208 osób. W okresie Pierwszej wojny światowej w miastach i stanicach Kubania, tak samo jak na całym Kaukazie Północnym, znalazło się dużo uchodźców z terenów Królestwa Polskiego, okupowanych przez wojska niemieckie oraz austriacko-węgierskie. W roku 1920, kiedy w Armawirze ustaliła się władza radziecka, z ogólnej liczby ludności, która wynosiła 64 051 osób, Polacy stanowili 1,5%, czyli było ich około tysiąca osób.

Jako najważniejsze z czynników, sprzyjających zachowaniu polskiej samoidentyfikacji narodowej i kultury samoistnej, występowały język ojczysty oraz religia katolicka. Z tym, że o ile w obcym środowisku etnicznym polszczyzna stopniowo była wycofywana z użycia i ulegała zapomnieniu (już na początku wieku XX prawie połowa potomków przesiedleńców polskich przyjęła rosyjski w charakterze języka ojczystego), przynależność religijna pozostawała niezmienną. Członkowie miejscowej Polonii dążyli do ścisłego przestrzegania założeń i kanonów Kościoła rzymsko-katolickiego.

W okresie rozpatrywanym Armawir szybko przeistaczał się w jeden z ośrodków religijnych dla ludności katolickiej z regionów wschodnich obwodu Kubańskiego. W wydziale (powiecie) Łabińskim, zarząd administracyjny którego znajdował się w Armawirze, większość przedstawicieli tej konfesji stanowili właśnie Polacy. W dniu 9 maja 1902 roku atamanowi wydziału złożone zostało przez miejscowych mieszkańców podanie o następującej treści: „W osiedlu Armawirze oraz w pobliskich futorach i na stacjach kolejowych zamieszkuje ponad pięćset osób o wyznaniu katolickim, którzy w celu wykonywania obrządków sakramentalnych oraz innych potrzeb religijnych ciągną ku osiedlowi Armawir, dokąd sporadycznie dojeżdża ksiądz katolicki; przed przyjazdem księdza każdorazowo adaptowany jest dla nabożeństwa któryś z lokali prywatnych, lecz żaden z nich nie jest w stanie zmieścić wszystkich modlących się, szczególnie podczas postu, kiedy bywa wielu odbywających rekolekcje. Dlatego istnieje niezbędna potrzeba otwarcia w Armawirze stałego domu modlitewnego dla katolików, początkowo nabożeństwa w nim

Pierwsi Polacy wśród stałych mieszkańców Armawiru notowani są od końca XIX wieku, kiedy przez osiedle pobiegła Władykaukaska kolej żelazna. W tym okresie poczęł tu napływać potok przesiedleńców z różnych zakątków Rosji i zagranicy. Na skutek tego były aul Czerkieso-Gajów (Orman czerkieskich, górskich) szybko przemienia się na duży ośrodek handlowo-przemysłowy Kaukazu Północnego, posiadający skomplikowany wieloetniczny skład mieszkańców.

POLONIA NA PRZEŁOMIE

Gmach byłego Kościoła
w latach 1980-ch

będą odprawiane przez księdza dojeżdżającego, zaś w przyszłości do Armawiru zostanie zaproszony ksiądz stały. Na podstawie przedstawionych treści mamy zaszczyt prosić Pana Generała o wstawiennictwo przed odpowiednimi przełożonymi w celu otwarcia w osiedlu Armawirze domu modlitewnego dla osób o wyznaniu rzymsko-katolickim”. W dniu 11 marca 1904 roku Minister do spraw wojskowych udzielił zezwolenia na wzniesienie w osiedlu wspomnianego domu modlitewnego według planu, zaaprobowanego przez Wydział Budownictwa Kubańskiego Zarządu Obwodowego”.

Niestety ani ścisłe daty, ani konkretne okoliczności budowy w Armawirze rzymsko-katolickiego domu modlitewnego na razie nie są znane. Brakuje również fotografii oraz materiałów obrazowych, które by przedstawiały jego widok pierwotny. Dla budowy kościoła katolickiego miejscowe stowarzyszenie wieśniaków ofiarowało parafianom po wsze czasy obszerną działkę ziemi o powierzchni około 2 dziesięcin (ponad 2 ha) na zachodnim krańcu Armawiru, na rogu ulic Szeremetiewskiej (obecnie Engelsa) i Nowej (obecnie Woroszyłowa). Budowa trwała przypuszczalnie w latach 1904–1909. Kościół przedstawiał z siebie wydłużony prostokątny gmach z nieotynkowanej cegły. Posiadał rząd półcyrklowych otworów okiennych i drzwiowych

oraz rustykowane węgly. Gmach usytuowany był wzdłuż linii południowy zachód – północny wschód. Według najstarszego z zachowanych planów z roku 1932 budynek posiadał następujące wymiary: długość 23,1 m, szerokość od strony południowej 6,2 m, od strony północnej 10,2 m. Wysokość ścian pomiędzy fundamentem a gzymsem wynosiła 5,2 m. Ogólna powierzchnia użyteczna budynku stanowiła 160,34 m kw., zaś kubatura z pomiarów zewnętrznych – 1065,06 m sześć. Gazeta „Odgłosy Kaukazu” pisała w roku 1911, że armawirski kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej posiada dzwonnice z dzwonami, dostarczonymi z Warszawy. Podlegał kościół diecezji Tyraspolskiej, która znajdowała się w Saratowie. W kierunku zachodnim od granicy osiedla przy szosie, wiodącej do cegielni, urządzono w tamtych latach cmentarz katolicki.

Początkowo kościół nie posiadał własnego duchowieństwa. W roku 1909 miejscowa gazeta „Kraj Kaukaski” pisała, że „w dniu 18 października do Armawiru ma przyjechać nowomianowany ksiądz katolicki o. Mikołaj, który odprawi mszę w domu modlitewnym o godzinie 10 rano. Podobno w tamtym roku ksiądz do osiedla nie przyjechał, gdyż w dniu 15 listopada prasa miejscowa zawiadomiła czytelników, iż „wyznaczona na dzień dzisiejszy msza w kościele

POLACY NA KUBANIU

nie została odprawiona z powodu nieobecności księdza na skutek jego choroby". Po tym w ciągu kilku kolejnych lat służby kościelne odprawiane były przez księży dojeżdżających, o czym regularnie informowała prasa armawirska. Tak, w jednym z podobnych zwykłych komunikatów z roku 1912 zapowiadano, że „w dniu 11 marca ma przyjechać z kolonii Rożdziestwieńskiej ksiądz katolicki na okres trzech, czterech dni celem

przez parafię. Prace budowlane zakończono w roku 1916 i katolicy miejscowi posiadli własną szkołę kościelną oraz bibliotekę.

Przytłaczającą większość parafian stanowili Polacy. Wśród miejscowych katolików byli również Czeši, Litwini, niewielka grupa Niemców oraz Ormian. Kościół stanowił główne centrum duchowe dla Polonii armawirskiej. Tu obchodzono nie tylko religijne święta katolickie,

Ma się rozumieć, że miejscowi Polacy uważnie śledzili wydarzenia w życiu i kulturze narodowej. W roku 1916 Polonia armawirska godnie uczciła pamięć wybitnego pisarza polskiego Henryka Sienkiewicza. Reporter miejski w ten sposób opisał ów ceremoniał: „W dniu 16 listopada o godzinie 11 rano kościół nie zmieścił tego wielkiego i wielorakiego tłumu, który zebrał się na modlitwę żałobną ku czci zmarłego niedawno pisarza polskiego Henryka Sienkiewicza, który uważany jest za pisarza nie tylko rodzimego, lecz także międzynarodowego. Fisharmonia brzmiała bogatym akordem basowym, subtelnie leje się linia dźwiękowa skrzypiec, przez echo odbija się aksamitowa wolonczela. Muzyka Griega. Modlitwy. Chopin. Pośrodku kościoła w wielkim srebrnym, ozdobionym zielenią wianku znajduje się podobizna pisarza...”

Po ostatecznym ustaleniu się w Armawirze władzy radzieckiej los miejscowego kościoła stał się podobny do losów tysięcy innych świątyń różnych konfesji w naszym kraju. W roku 1923 z biblioteki kościelnej skonfiskowano literaturę świecką. Na temat tego zdarzenia dziennikarz w duchu tamtych czasów żwawo donosił: „Podczas przeglądu biblioteki kościoła Rzymsko-Katolickiego stało się jasne, że księży w czasie wolnym nie gardzą zamiast modlitwy delektować się lekturą świecką. Wszystkie takie książki (literatura piękna) w ilości 850 sztuk, jako nie odpowiadające godności kapłańskiej, skonfiskowane zostały z biblioteki oraz skierowane do placówek oświaty politycznej. Skarbnica nauki jest godna miejsca lepszego, niż stęchła piwnica do otumaniania!”. Nabożeństwa w kościele trwały do końca lat 1920-ch, kiedy budynek został zarekwirowany i przekazany Miejskiemu Wydziałowi Oświaty Ludowej. Po odpowiednich przeróbkach działały tu w ciągu kilku dziesięcioleci różne uczelnie średnie.

W jakiś cudowny sposób budynek kościelny oraz gmach byłej szkoły parafialnej i biblioteki ocalały do początku lat 1990-ch. Budynek kościoła katolickiego znajdował się w stanie opłakalnym oraz w znacznym stopniu pozbawiony został swego wyglądu pierwotnego. W latach ostatnich mieściła się tutaj filia szkoły średniej nr 10. W byłej szkole parafialnej działało kółko młodych techników oraz miłośników katingu. Już prawie nikt z mieszkańców Armawiru nie pamiętał, że ten niepozorny gmach szkolny przy ulicy Engelsa nr 25 był niegdyś kościołem.

(Dokończenie na str. 12-13)

ARMAWIRSKA WIEKÓW

odprawienia służby w kościele miejscowym z okazji Wielkiego Postu katolickiego”.

Wreszcie syndyk I. R. Szafarewicz z ukontentowaniem zawiadomił parafian osiedla, że dostał od rzymsko-katolickiego biskupa Tyraspolskiego pismo z dnia 2 października 1912 roku w sprawie mianowania proboszczem kościoła armawirskiego księdza Romana Smolińskiego z metropolii kieleckiej. Po przyjeździe księdza już na początku listopada tego samego roku w kościele zaczęto codziennie odprawiać nabożeństwa i dokonywać obrządków sakramentalnych. W związku z tym w gazecie „Odgłosy Kaukazu” wydrukowano wiadomość, że ksiądz i syndykowie zamierzają zwrócić się do biskupa Saratowskiego celem „przekształcenia miejscowego domu modlitewnego na kościół oraz powołania oficjalnej parafii. Nie wiadomo, czy owa inicjatywa miała ciąg dalszy oraz jakieś konkretne skutki. Być może, że od przybycia do kościoła armawirskiego stałego księdza status jego w rzeczywistości uległ zmianie. W każdym razie w znakomitej większości źródeł z tamtego okresu świątynia mianowana jest kościołem.

Niestety los księdza Romana Smolińskiego był tragiczny. Współcześni notowali, że „od samego zjawienia się w Armawirze on zaciągnął sobie sympatie biedaków i to nie tylko katolików. Udzielał pomocy każdemu bez wyjątku, pomimo, że środki posiadał ograniczone”. Tymczasem wśród parafian znaleźli się niechętni, starający się zeszkalować kapłana, rozsiewając oszczerstwa dla jego godności pogłoski. Ustalenie sedna tego konfliktu jest dzisiaj trudne, jeśli wręcz możliwe, lecz nie ulega wątpliwości, że to wszystko stanowiło nie lada ciężar dla księdza. W dniu 26 kwietnia 1913 roku o. Roman Smoliński wyszedł niepostrzeżenie z domu, a kiedy znalazł się na brzegu Kubania, wystrzelił z rewolweru sobie do ust i wpadł do rzeki... Tym niemniej katolicy armawirscy wkrótce zyskali nowego duszpasterza – według danych z roku 1914 był nim ksiądz Mikołaj Fageret, zaś o rok później ksiądz Ignacy Łabanowski z diecezji żmudzkiej, którego z kolei w roku 1918 zmienił ksiądz Józef Janielunas z diecezji kowieńskiej.

W dniu 13 kwietnia 1914 roku na placu obok kościoła przy ulicy Szeremetiewskiej po mszy uroczystej odbyło się założenie murowanego budynku, przeznaczonego na siedzibę szkoły parafialnej, biblioteki oraz armawirskiego Rzymsko-Katolickiego Towarzystwa Niesienia Pomocy Biednym, które powstało w roku 1912. Prócz tego w budynku miały się znajdować mieszkania dla księdza i nauczyciela. Koszt budowy wynosił około 6 tysięcy rubli, sfinansowanych

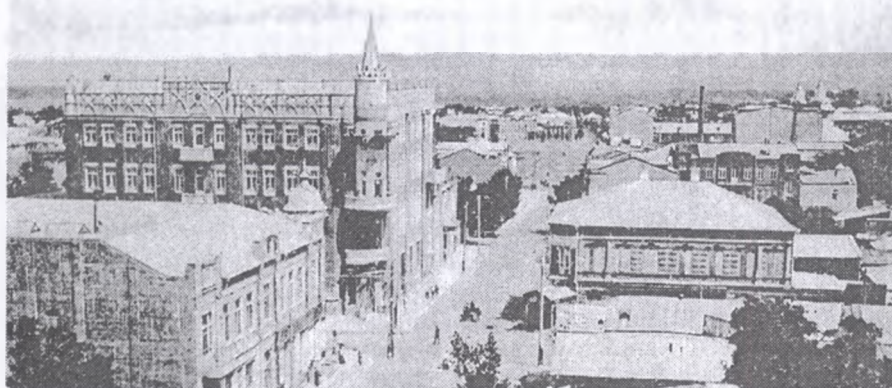
lecz odprawiano nabożeństwa z okazji ważniejszych wydarzeń w życiu Rosji. Polacy stanowili pełnoprawną część obywateli rosyjskich, więc nadzieje na pomyślność własną wiązali ze stabilnością oraz rozkwitem całego państwa, o czym wznosili modły do Pana Boga.

W dniu 21 lutego 1913 roku w kościele armawirskim ksiądz Smoliński odprawił uroczyste nabożeństwo, któremu towarzyszyło wielkie zgromadzenie się ludzi, dla uczczenia 300-letniego jubileuszu domu Romanowów. Po wybuchu latem 1914 roku Pierwszej wojny światowej we wszystkich świątyniach Armawiru wierzący w różnych językach wznosili modły o ofiarowanie zwycięstwa dla swej wspólnej Ojczyzny – Rosji. Między innymi prasa miejscowa notowała: „W dniu 10 sierpnia w armawirskim kościele rzymsko-katolickim odbyło się uroczyste nabożeństwo o ofiarowanie zwycięstwa żołnierzom rosyjskim oraz o zdrowie Jego Cesarskiej Mości. Kościół udekorowany był przez flagi i girlandy z zielonych gałęzi z jagodami. Nabożeństwo poprzedzone zostało odegraniem hymnu przez muzykę, znajdującą się w kościele. Po nabożeństwie odbyła się procesja wokół świątyni. Po jej zakończeniu orkiestra, znajdującą się w ogrodzeniu kościelnym, po raz drugi wykonała hymn, pokryty okrzykami „hura!”. W dniu 15 marca 1915 roku przez uroczyste nabożeństwo w kościele armawirskim uczczono zdobycie przez wojska rosyjskie mocnej twierdzy austriackiej Przemyśl.

Plan osiedla Armawir (1913 r.)

*Widok ogólny
Armawiru (1913 r.)*

(Dokończenie. Początek na str. 10)

NIC nie ocalało również z cmentarza katolickiego, na miejscu którego przy ulicy Szosejnej usytuowane są garaże gospodarstwa samochodowego, należące do Przedsiębiorstwa Muncypalnego „Zagospodarowanie Miasta”.

Sprzed roku 1990 klasy i kółka z pomieszczeń byłego kościoła i szkoły parafialnej zostały wyprowadzone. W ciągu kilku lat zabudowania kościelne stały puste i z braku żadnej konserwacji ulegały zniszczeniu. We wrześniu 1993 roku miejscowi mieszkańcy rozebrali gmachy świątyni i szkoły na cegły. Na miejscu byłego kościoła stoi dziś biurowiec na parterze którego mieści się miniaturowa cerkiew prawosławna pod wezwaniem Świętego Jerzego Zwycięzcy.

Sprzed rewolucji 1917 roku w składzie miejscowej Polonii mieli przewagę urzędnicy, oficerowie, przedstawiciele inteligencji: nauczyciele, lekarze, prawnicy, inżynierowie. W ekonomice miejscowej Polacy większej roli nie odgrywali. Jedyną chyba zauważalną strefą ich działalności zawodowej było aptekarstwo. Wśród właścicieli i zarządców aptek w latach 1910-ych figurują Polacy: M. W. Bukowski, W. F. Śnieżewski, W. F. Gabrylewicz, M. A. Normancz, M. F. Lutostański, bracia Ongirscy oraz inni. Z działalności przedsiębiorczej w tym okresie byli znani: I. A. Rudkowski – właściciel największej miejscowej szkółki drzew owocowych i roślin ozdobnych oraz kwiatami; A. Schwarzkopf i A. Pałęcki – właściciele modnego salonu fryzjerskiego; J. F. Zalas i A. F. Lewandowski – handlowcy obuwiem; W. I. Kąkiel – współwłaściciel (razem z W. K. Wilde i G. B. Czelidze) huty szkła; B. N. Golaszewski majstr obuwniczy; inżynier K. M. Pstrokoński – właściciel biura budowlanego do sprzedaży różnego sprzętu technicznego oraz montażu wodociągów, stacji elektrycznych, ogrzewania centralnego itp.

Obecność Polaków w Armawirze przedradzieckim pośrednio poświadcza osobliwy „polski ślad” w mikrotoponimice miejscowej. Tak, w latach 1914–1915 tu istniał „Pierwszy Warszawski Zakład Gorseciarski”, „Uniwersalny Sklep Obuwniczy Składnicy Fabrycznej z Warszawy”, „Warszawskie Warsztaty Obuwnicze”, oraz numery hotelowe „Warszawa”. Niestety przedstawiciele obiektywnie udział Polaków w życiu handlowo-przemysłowym oraz społeczno-politycznym i kulturalnym Armawiru przedradzieckiego nie jest łatwo, gdyż źródła z tamtego okresu tylko sporadycznie wskazują przynależność etniczną przedstawicieli miejscowego społeczeństwa.

notariusz z Polonii armawirskiej – Adam syn Piotra Mazarek pochodził z rodziny mieszczańskiej i żadnych stopni urzędniczych nie posiadał. Tym nie mniej został on jednym z przywódców miejscowej Polonii. Adam Mazarek urodził się w dniu 20 grudnia roku 1858. Po ukończeniu Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej w Sankt Petersburgu z tytułem naukowym magistra teologii w roku 1890 on rozpoczął pracę w charakterze pomocnika sekretarza w Sądzie Okręgowym w Jelisawetpolu. Po 7 latach służby w sądownictwie gubernii Jelisawetpolskiej Mazarek skierowany został na posadę śledczego sądowego wydziału trzeciego w powiecie Batałpaszyńskim obwodu Kubańskiego. W dniu 21 maja 1902 roku był on mianowany notariuszem w osiedlu Armawir. W ciągu całej swej kariery Masarek dostał tylko medal srebrny na wstążce Świętego Aleksandra Newskiego dla uczczenia królowania cesarza Aleksandra III.

Po przeniesieniu się do Armawiru Adam Mazarek zostaje aktywnym członkiem najbardziej czynnych organizacji miejscowych: Towarzystwa Opieki nad Dziećmi i Towarzystwa

POLONIA NA PRZEŁOMIE

Na przełomie wieków XIX i XX Armawir posiadał bardzo ściśle i intensywne związki ekonomiczne z największymi miastami Królestwa Polskiego. Największy rynek eksportowy dla produkcji miejscowych przedsiębiorstw olejarskich i młynarskich stanowiły Łódź i Warszawa. Wyprodukowane na fabrykach łódzkich tkaniny dostarczane były do manufakturowych składnic hurtownych w Armawirze, stamtąd zaś rozwożone były po całym Kaukazie. Gwoli ścisłości należy zauważyć, że owych operacji handlowych ze strony polskiej dokonywały przeważnie osoby o wyznaniu mojżeszowym występujące w charakterze komiwojażerów i pośredników.

W latach przedrewolucyjnych w Armawirze z trzech czynnych notariuszy dwóch było Polaków (A. P. Mazarek i J. P. Pierzyński). Julian syn Piotra Pierzyński, który założył swój notariat w osiedlu w roku 1911, był wśród Polaków armawirskich osobą niewątpliwie najwyżej tytułowaną. Urodził się on w dniu 20 grudnia roku 1844 w Wyszogrodzie w gubernii Płockiej. Pochodził z rodziny szlacheckiej. Po ukończeniu „Wydziału Prawa Warszawskiej Szkoły Głównej z tytułem naukowym magistra prawa i administracji” w roku 1869 dostał posadę aplikanta sądowego w Warszawskim Trybunale Cywilnym. Później Julian Pierzyński w ciągu wielu lat pełnił służbę w sądownictwie Królestwa Polskiego i gubernii Czernihowskiej. W roku 1906 on dostał wysoką posadę wiceprzewodniczącego Sądu Okręgowego w Jekaterynodarze, z której dobrowolnie zrezygnował w grudniu 1910 roku. W momencie porzucenia służby państwowej Pierzyński posiadał tytuł rzeczywistego radcy stanu (odpowiedni generałowi majorowi w wojsku) oraz miał pensję roczną 4200 rubli. Był on kawalerem Orderu Świętego Włodzimierza 4 klasy, Świętej Anny 2 klasy oraz Świętego Stanisława 2 i 3 klasy, był nagrodzony srebrnym medalem na wstążce Świętego Aleksandra Newskiego dla upamiętnienia królowania cesarza Aleksandra III. Julian Pierzyński był ojcem trzech synów i córek.

W odróżnieniu od Pierzyńskiego drugi

Niesienia Pomocy Biednym, oraz finansuje niektóre akcje charytatywne. On oraz jego małżonka Teodozja, córka Antoniego Mazarkowa starali się o rozwiązanie istotnych potrzeb Polaków armawirskich. Oni byli wśród inicjatorów budowy w osiedlu kościoła katolickiego oraz stale troszczyli się o załatwianie jego potrzeb. Adam Mazurek miał dwie córki oraz dwie córki z pierwszego małżeństwa posiadała pani Teodozja. Wszystkie dzieci mieszkaly w rodzinie państwa Mazarków.

W dniu 22 października 1905 roku mieszkanie i biuro notarialne Adama Mazarka, zlokalizowane w domu braci Rudniewów na rogu prospektu Mikołajowskiego i ulicy Pocztowej (obecnie przy ulicy Kirowa 51 i Lenina 105) zostały zdemolowane przez tłum z „Czarnej Sotni”. Sam właściciel oraz jego rodzina zdążyli w ostatniej chwili niepostrzeżenie opuścić mieszkanie przez tylne wejście. Należy wyjaśnić, że akcja pogromowa w tym czasie w Armawirze nie miała zabarwienia narodowościowego, gniew monarchistów skierowany był przede wszystkim przeciwko inteligencji demokratycznej, którą oskarżano o udział w ruchu rewolucyjnym. Pomimo, że wśród tłumy bojówkarzy brzmiały okrzyki antypolskie, Adam Mazarek znalazł się na liście proskrypcyjnej na równi z innymi przedstawicielami społeczeństwa armawirskiego nie z powodów narodowościowych. Swoją rolę w tym smutnym zdarzeniu odegrało to, że notariusz był osobą raczej bardzo zamożną. Jeszcze w tym samym roku Mazarkowie wrócili do swego domu. Mieszkanie i biuro notarialne zostały odnowione.

W kwietniu 1912 roku w Armawirze zostało założone Rzymsko-Katolickie Towarzystwo Pomocy Biednym, celem którego proklamowano „dostarczenie środków oraz ulepszenie stanu materialnego i moralnego biednych o wyznaniu chrześcijańskim, mieszkających w Armawirze, niezależnie od narodowości, płci, wieku i stanu”. Owe zrzeszenie charytatywne powstało w dużej mierze dzięki zabiegom państwa Mazarków, których w grudniu tego samego roku obrano na członków Zarządu

Towarzystwa na równi z M. E. i W. M. Edelstain, E. D. Zakrzewskiej oraz inżynierem H. A. Sadowskim. Po nadaniu w roku 1914 Armawirowi praw miejskich Adam Mazarek został obrany na posła pierwszej Rady Miejskiej.

Po wybuchu Pierwszej wojny światowej podstawową troską dla państwa Mazarków stało się niesienie pomocy przybywającym do Armawiru uchodźcom z Królestwa Polskiego. Od listopada 1915 roku w Armawirze rozpoczyna działalność oddział Piotrogrodzkiego Komitetu Towarzystwa Niesienia Pomocy Ofiarom Wojny. Ta organizacja, którą kierowała pani Teodozja Mazarek, w miarę sił udzielała pomocy uchodźcom z gubernii zachodnich, zbierając w tym celu środki pieniężne, żywność, odzież, poszukując dla nich pracy i dachu. Według relacji gazety „Odgłosy Kaukazu” z 10 listopada 1916 roku pod opieką Polskiego Komitetu w Armawirze znajdowało się 683 osoby.

W kwietniu 1916 roku na skutek wysiłku tej organizacji charytatywnej w mieście zostało otwarte schronisko-żłobek oraz szkoła dla dzieci Polaków uchodźców. W reportażu dziennikarskim

domu Marii Iwanowny Rimskiej-Korsakowej... oraz domu państwa Mazarków w Armawirze, który odzwierciedla sposób życia i oblicze Polonii armawirskiej, – powiedział, że owe domy różnią się z tego, iż salon Marii Iwanowny – był domem Moskwy możnowładczej, natomiast dom państwa Mazarków – demokratycznej Polonii armawirskiej. Dom Adama Mazarka, zdemolowany podczas pogromu w 1905 roku, jak gdyby odradza się ideowo w obliczu otwartego przytułku, zaś prezeska Towarzystwa pani Teodozja Mazarek dostaje nową wielką rodzinę z bliskich sercu dzieci-uchodźców... Szkoła, powstała dzięki staraniom miejscowego komitetu, liczy 52 uczniów, natomiast przedszkole dodatkowo mieści jeszcze 68 dzieci. Językiem wykładowym w szkole jest polski. Na czele miejscowego oddziału Piotrogrodzkiego Towarzystwa Niesienia Pomocy Ofiarom Wojny stali: T. A. Mazarek (prezeska), o. Ignacy Łabanowski (wiceprezes), członkowie zarządu: E. Zakrzewska, E. Gano, A. Bukowska, E. Grzybowski, M. Bukowski, A. P. Mazarek, A. F. Świdziński, M. F. Lutostański, S. Mańkowski i S. M. Gołoszewski.

Sądząc z tego tekstu żłobek i przytułek mogli

ARMAWIRSKA WIEKÓW

na temat owego wydarzenia komunikowano: „Skromna uroczystość rozpoczęła się od dziecięcego śpiewu modlitwy polskiej „Boże Ojczy”. po tym miejscowy ksiądz rzymsko-katolicki o. Ignacy Łabanowski przemówił do zgromadzenia przez słowa głęboko przepełnione uczuciem... Po nabożeństwie i świeceniu szkoły i żłobka wygłosił krótkie, lecz barwne przemówienie członek zarządu oddziału miejscowego pan Adam Mazarek. Po mowie Mazarka dzieci wykonały „Boże, chroń cara” oraz hymn polski „Boże, Coś Polskę”. Następnie dzieciaki z wielkim uniesieniem i umiejętnością recytowały wiersze polskie i rosyjskie... Tu, jak i w ogóle w całym nauczaniu i wychowaniu dzieci najważniejszą zasługą należy do nauczycielek pani W. I. Sudelik i pani J. K. Zawadzkiej, które potrafiły w krótkim okresie tak wspaniale przygotować dzieci... Przedstawiciel prasy M. F. Doronowicz dokonując krótkiego porównania dwóch domów, jednego z tzw. okresu Moskwy Grzybojedowskiej –

mieścić się w tym samym domu, gdzie mieszkali państwo Mazarkowie, jednak według książki telefonicznej z 1917 roku Polski Komitet lokalizowany był na rogu prospektu Mikołajowskiego i ulicy Bulwarnej (obecnie róg ul. Kirowa i Luksemburg). Więc miejsce usytuowania tego towarzystwa charytatywnego nie zostało jeszcze ostatecznie ustalone.

Po rewolucji październikowej 1917 roku i krwawych wydarzeniach wojny domowej wiadomości na temat większości z zauważalnych osób, należących do Polonii armawirskiej, urywają się. Niestety nic nie wiadomo o losach rodziny Mazarków. Jednak można przypuszczać, że większość z Polaków armawirskich w okresie radzieckim brała czynny udział w budowie nowego społeczeństwa oraz w pełni doświadczyła całości losów państwa w tragicznym i heroicznym XX wieku.

Sergiusz KTITOROW

Armawir

Численность польского населения

в муниципальных
образованиях и районах
Краснодарского края
по данным
Всероссийской
переписи 2002 г.

МУНИЦИПАЛЬНЫЕ ОБРАЗОВАНИЯ:

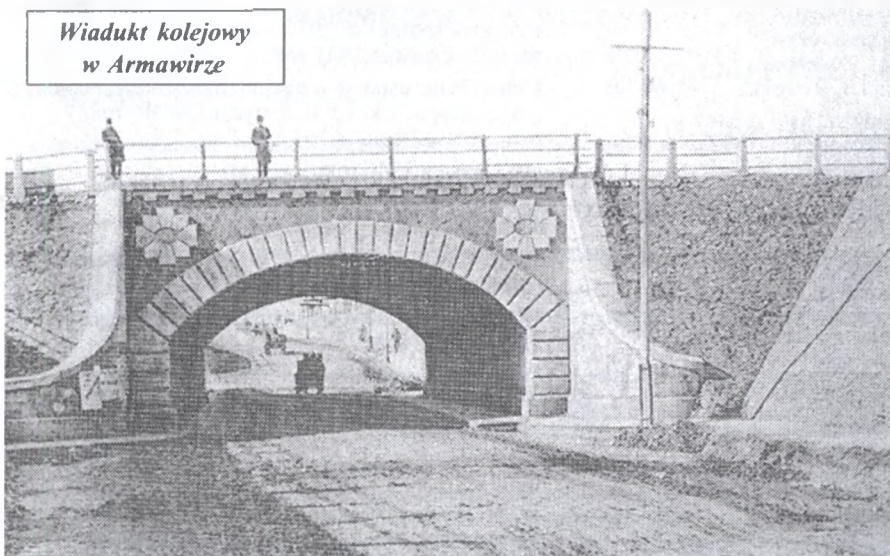
Город Краснодар	373
Город-курорт Анапа	126
Город Армавир	92
Город Белореченск	54
Город-курорт Геленджик	76
Город Горячий Ключ	48
Город Ейск	58
Город Крпоткин	51
Город Крымск	87
Город Лабинск	47
Город Новороссийск	168
Город Славянск-на-Кубани	45
Город-курорт Сочи	314
Город Тихорецк	25
Город Туапсе	53

РАЙОНЫ:

Абинский	40
Апшеронский	45
Белоглинский	9
Брюховецкий	49
Выселковский	19
Гулькевичский	81
Динской	37
Ейский	16
Кавказский	19
Калининский	14
Каневский	66
Кореновский	72
Красноармейский	49
Крыловской	8
Курганинский	105
Кушёвский	29
Ленинградский	90
Мостовской	34
Новокубанский	82
Новопокровский	16
Отраденский	13
Павловский	18
Приморско-Ахтарский	30
Северский	51
Староминский	14
Тбилисский	27
Темрюкский	88
Тимашевский	59
Тихорецкий	28
Туапсинский	53
Успенский	15
Усть-Лабинский	52
Щербиновский	13

Всего в Краснодарском крае в 2002 году проживало 2958 поляков (1213 мужчин и 1745 женщин). Из них: горожан – 1695, а сельских жителей – 1263. Граждан Польши среди них не было. Русским языком владели 2955 поляков, а польским владели 3310 жителей края.

Виадукт kolejowy
w Armawirze

NASZE KALENDARIUM

- 1040 lat** – Mieszko I wraz z dworem przyjął chrzest, który dał początek chrystianizacji Polski (dnia 14 kwietnia 966 roku)
- 765 lat** – Wielka bitwa z Mongołami pod Legnicą (dnia 9 kwietnia 1241 roku)
- 710 lat** – Zamordowano króla Przemysława II (dnia 8 lutego 1296 roku)
- 620 lat** – W Lublinie na zjeździe szlachty książę litewski Jagiełło został wybrany na króla polskiego (dnia 2 lutego 1386 roku)
- 595 lat** – W Toruniu zawarto pierwszy traktat pokojowy Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim (dnia 1 lutego 1411 roku)
- 430 lat** – Ślub i koronacja Stefana Batorego i Anny Jagiellonki (dnia 1 maja 1576 roku)
- 410 lat** – Król Zygmunt III Waza przeniósł stolicę z Krakowa do Warszawy (dnia 18 marca 1596 roku)
- 395 lat** – Urodził się Jan Heweliusz, znakomity astronom (dnia 28 stycznia 1611 roku)
- 355 lat** – Znakomite zwycięstwo oręża polskiego w bitwie pod Beresteczkiem (dni 28–30 czerwca 1651 roku)
- 350 lat** – Król Jan Kazimierz w katedrze lwowskiej złożył śluby przed obrazem Najświętszej Panny Łaskawej oraz ogłosił Maryję królową Korony Polskiej (dnia 1 kwietnia 1656 roku)
- 320 lat** – Podpisano w Moskwie pokój „wieczysty” z Rosją (dnia 6 maja 1686 roku)
- 310 lat** – Zmarł w Wilanowie król Polski Jan III Sobieski (dnia 17 czerwca 1696 roku)
- 270 lat** – Abdykował pokonany król Polski Stanisław Leszczyński (dnia 27 stycznia 1736 roku)
- 260 lat** – Urodził się Tadeusz Andrzej Bonawentura Kościuszko (†1817), generał, Najwyższy Naczelnik Narodowych Sił Zbrojnych w powstaniu 1794 r. (dnia 4 lutego 1746 roku)
- 245 lat** – Urodził się hrabia Jan Potocki, pisarz i historyk, archeolog i podróżnik (dnia 8 marca 1761 roku)
- 240 lat** – W Lotaryngii zmarł abdykowany król Polski Stanisław Leszczyński (dnia 23 lutego 1766 roku)
- 235 lat** – Urodził się Samuel Bogumił Linde, znakomity leksykograf, autor sześciotomowego „Słownika języka polskiego”, wydanego w latach 1807–1814 (dnia 11 kwietnia 1771 roku)
- 220 lat** – Urodził się Joachim Benedykt Lelewel, wybitny polityk i historyk (dnia 27 marca 1786 roku)
- 220 lat** – Urodził się major wojsk Księstwa Warszawskiego Walerian Łukasiński, działacz patriotyczny (dnia 15 kwietnia 1786 roku)
- 215 lat** – Sejm Wielki uchwalił Ustawę Rządową, czyli Konstytucję, tzw. „Trzeciomajową” – pierwszą konstytucję europejską (dnia 3 maja 1791 roku)
- 205 lat** – Zmarł prymas Polski arcybiskup gnieźnieński Ignacy Krasicki, najwybitniejszy pisarz polskiego oświecenia (dnia 14 marca 1801 roku)
- 180 lat** – Urodził się Romuald Traugutt, dyktator powstania Styczniowego (dnia 16 stycznia 1826 roku)
- 180 lat** – Zmarł Stanisław Staszic, wybitny mąż stanu, pisarz, naukowiec (dnia 20 stycznia 1826 roku)
- 175 lat** – Sejm detronizuje cara Mikołaja I z tronu polskiego (dnia 25 stycznia 1831 roku)
- 175 lat** – Sejm podejmuje uchwałę o „kokardzie narodowej”. Biel i czerwień stały się formalnie barwami narodowymi (dnia 7 lutego 1831 roku)
- 165 lat** – Urodziła się Eliza Orzeszkowa, znana pisarka i publicystka (dnia 6 czerwca 1841 roku)
- 165 lat** – W Królestwie Polskim zaczął obowiązywać język rosyjski jako równorzędny z polskim
- 160 lat** – Urodził się Karol Olszewski, wybitny chemik i fizyk, autor technologii skraplania gazów (dnia 29 stycznia 1846 roku)
- 160 lat** – Początek „rzezi galicyjskiej”, powstania chłopów pod przewodnictwem Jakuba Szeli (dnia 18 lutego 1846 roku)
- 160 lat** – Wybuch powstania krakowskiego (dnia 20 lutego 1846 roku)
- 160 lat** – Urodził się Henryk Sienkiewicz, jeden z najwybitniejszych twórców prozy polskiej i światowej, laureat Nagrody Nobla (dnia 5 maja 1846 roku)
- 145 lat** – Urodził się Stefan Szolc-Rogozński, podróżnik, odkrywca, etnograf (dnia 14 kwietnia 1861 roku)
- 145 lat** – Zmarł Joachim Benedykt Lelewel, wybitny polityk i historyk (dnia 29 maja 1861 roku)
- 105 lat** – W Krakowie odbyła się premiera „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego (dnia 16 marca 1901 roku)
- 100 lat** – W wyborach do rosyjskiej I Dumy Państwowej Polacy zdobyli 53 mandaty (marzec 1906 roku)
- 95 lat** – Urodził się Stefan Kisielewski, prozaik, publicysta i kompozytor (dnia 7 marca 1911 roku)
- 90 lat** – Zmarł rzeczywisty radca stanu Jakub Mordmiłowicz, prezes Jekaterynodarskiego Rzymsko-Katolickiego Towarzystwa Pomocy Biednym (dnia 20 stycznia/3 lutego 1916 roku)
- 85 lat** – Podpisanie sojuszu polsko-francuskiego (dnia 19 lutego 1921 roku)
- 85 lat** – Uchwalenie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. „marcowej”) przez Sejm Ustawodawczy (dnia 17 marca 1921 roku)
- 85 lat** – Podpisanie traktatu Ryskiego z Rosją Radziecką i Ukrainą Radziecką, regulującego granice wschodnie II Rzeczypospolitej (dnia 18 marca 1921 roku)
- 85 lat** – Na Górnym Śląsku odbył się plebiscyt, mający rozstrzygnąć przynależność państwową tych terenów (dnia 20 marca 1921 roku)
- 80 lat** – Zamach stanu Józefa Piłsudskiego (dnia 12 maja 1926 roku)
- 70 lat** – Zakończenie budowy kolejki linowej na Kasprowy Wierch (dnia 21 lutego 1936 roku)
- 65 lat** – Początek rzutów spadochroniarzy Polskich Sił Zbrojnych z Anglii do okupowanej Polski – tzw. akcja „cichociemni” (dnia 15 lutego 1941 roku)
- 65 lat** – Polscy lotnicy po raz pierwszy wzięli udział w nalocie na Berlin (dnia 23 marca 1941 roku)
- 65 lat** – W Nowym Jorku zmarł Ignacy Paderewski, wybitny pianista, kompozytor, pedagog, mąż stanu, premier Rzeczypospolitej w 1919 roku (dnia 29 czerwca 1941 roku)
- 60 lat** – Uchwalenie ustawy o nacjonalizacji kluczowych gałęzi gospodarki (dnia 3 stycznia 1946 roku)
- 60 lat** – Uchwalenie Małego Kodeksu Karnego (16 czerwca 1946 roku)
- 60 lat** – Odbyło się ogólnopolskie referendum, tzw. „3 x tak” (dnia 30 czerwca 1946 roku)
- 50 lat** – W Moskwie zmarł Bolesław Bierut, I sekretarz PZPR (dnia 12 marca 1956 roku)
- 50 lat** – Wybuch społeczny w Poznaniu tzw. „Strajk Poznański” (dnia 28 czerwca 1956 roku)
- 30 lat** – Wydarzenia „czerwcowe”, wywołane przez zapowiedzianą podwyżkę cen żywności (dnia 24 czerwca 1976 roku)
- 25 lat** – Zamach w Rzymie na Jana Pawła II (dnia 13 maja 1981 roku)
- 15 lat** – W Moskwie podjęto decyzję o rozwiązaniu Układu Warszawskiego (dnia 31 marca 1991 roku)

ROK JĘZYKA POLSKIEGO

(Dokończenie. Początek na str. 1)

W 2006 roku mija dwusetna rocznica rozpoczęcia edycji pierwszego słownika języka polskiego Samuela Bogumiła Lindego. Według Senatu, powinniśmy nie tylko dbać o polszczyznę w kraju, ale i upowszechniać ją

poza granicami Polski. „Polszczyzna nas łączy i niech to będzie język bogaty, poprawny i piękny” - zaapelował Senat w uchwale.

Oficjalna inauguracja Roku Języka Polskiego odbyła się 21 lutego w Senacie. W trakcie uroczystości posłowie i senatorowie z poszczególnych partii zasiadających w parlamencie poddali się dyktandu z języka polskiego. Tekst dyktanda pisał jeden odważny poseł lub senator reprezentujący Klub,

a kilkunastoosobowa reprezentacja Klubu pracowała wspólnie z nim nad tekstem. Tytuł «Bezblędnego Klubu Parlamentarnego» otrzymał klub Prawa i Sprawiedliwości, wszystkie pozostałe zdobyły drugie miejsca, które należą im się na pewno za odwagę, poczucie humoru i troskę o «ojczyznę - polszczyznę».

W Roku Języka Polskiego przewidziane są następujące imprezy: konkursy dla dziennikarzy, konkursy szkolne i międzyszkolne (pt. „Czy znasz język ojczysty”) oraz Dzień Bez Błędów w Prasie. W październiku w katowickim Spodku odbędzie się Festiwal Języka Polskiego - największe wydarzenie obchodów Roku Języka Polskiego. Wybrany zostanie tam mistrz polskiego słowa oraz mistrz ortografii.

Serwis „Polska-Polacy”

TUZIN PRZYSŁÓW

Bicz rozumu nagania.

Mowa – wiatr, a pismo – grunt.

Chęć słodzi pracę.

Dla chcącego nic trudnego.

Gdzie ogon rządzi, tam głowa błdzi.

Jednej matki niejednakie dziatki.

Nie jednako Pan Bóg daje, komuś kurę, komuś jaje. *Кому полтина, а кому ни алтына.*

Nie pożyczaj – zły obyczaj. Nie oddają, jeszcze lają. *В долг давать – дружбу терять.*

Przed ślubem aniołek, zaś po ślubie djabelek. *Красна девка до замужества.*

Raz tłusto, drugi raz pusto. *Разом пусто, разом густо.*

Skoro nie potrafisz, nie pchaj się na afisz. *Не в свои сани не садись.*

Zrobił babci na złość i odmroził sobie uszy. *Невестке в отместку.*

Палка нема, а придаст ума.

Что написано пером – не вырубить топором.

Охоту мешить – не беда платить.

Кто захочет, тот сможет.

Где хвост – начало, там голова – мочало.

Из одной клетки, да не равны детки.

Правление ПНКЦ «Единство» выражает огромную благодарность Илье Витальевичу Рачкову (г. Москва) и Ромуальду Францевичу Скоковскому (г. Краснодар), безвозмездно передавшим по несколько десятков книг на польском и иных языках в Библиотеку нашего Центра.

Druk pisma finansowany jest przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej oraz Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”

**WIADOMOŚCI
POLSKIE**
Nr 1-2 (14), 2006 r.

Kolegium redakcyjne:
Aleksander KORWIN PIOTROWSKI,
Aleksander SIELICKI

**ПОЛЬСКИЕ
ВЕДОМОСТИ**
№ 1-2 (14), 2006 г.

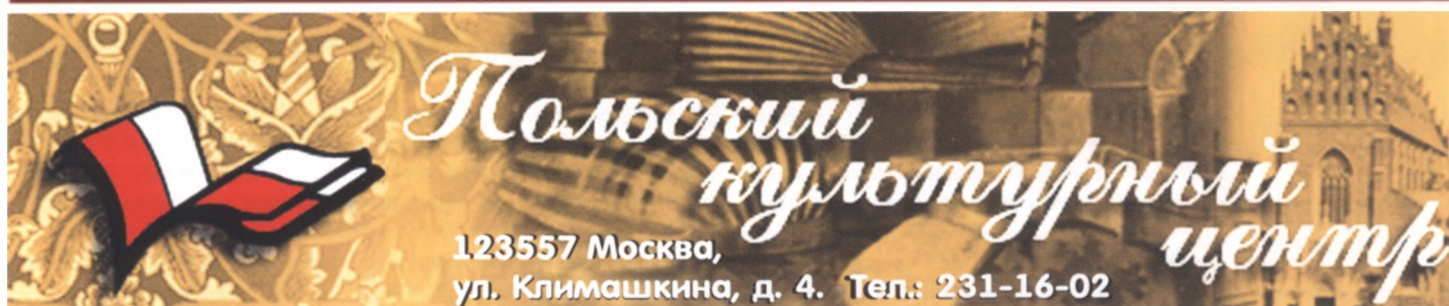
Редакционная коллегия:
Александр ПЕТРОВСКИЙ,
Александр СЕЛИЦКИЙ

Pismo Polskiego Centrum Narodowo-Kulturalnego „Jedność” na Kubaniu
Adres redakcji: 350040, m. Krasnodar, ul. Stawropolskaja, 149. KubGU.
FISMO. Pok. 253. Tel.: (861) 226-56-08, fax: (861) 219-95-20.
e-mail: poloniakubania@mail.ru Nakład 999 egz.
http://www.kubanetnos.ru

Издание Польского национально-культурного центра „Единство” на Кубани
Адрес редакции: 350040, г. Краснодар, ул. Ставропольская, 149. КубГУ.
ФИМО. Комн. 253. Тел.: (861) 226-56-08, факс.: (861) 219-95-20.
e-mail: poloniakubania@mail.ru Тираж 999 экз.
http://www.kubanetnos.ru

Печать офсетная. Объем 2 п. л. Заказ № 1285.

Отпечатано в типографии ООО „Типография „Краснодарские известия”: г. Краснодар, Восточная промзона, ул. Бершанской, 353/2. Подписано в печать 21.09.2006 г.

*Встреча у главного проректора
Кубанского госуниверситета
А. Г. Иванова (4 мая 2006 г.)*

Весна 2006 г. принесла Польскому национально-культурному центру «Единство» приятное знакомство с Польским культурным центром в Москве, директором которого является талантливый историк и дипломат доктор Иероним Граля.

Благодаря сотрудничеству с Польским культурным центром в Краснодаре были организованы и проведены Дни польской культуры (2–20 мая с.г.), сыгравшие положительную роль в расширении знаний жителей Кубани о Польше.

Члены ПНКЦ «Единство» от всей души благодарят сотрудников Польского культурного центра в Москве и лично доктора Граля за помощь в организации мероприятий и информационной поддержке Полонии Краснодарского края.

INSTYTUT POLSKI W MOSKWIЕ

ПОЛЬСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР В МОСКВЕ

Работает с 1988 г.

ПКЦ ведёт широкую, разнообразную и многостороннюю деятельность с целью популяризации польской науки и культуры, которая включает в себя:

- ◆ презентации самых лучших фильмов с переводом на русский язык (как новых, так и фильмов предыдущих лет);
- ◆ показ фильмов на языке оригинала (без перевода на русский язык);
- ◆ концерты (классическая музыка, джаз, молодежные группы и т.п.);
- ◆ художественные выставки;
- ◆ художественные вечера из циклов: «Великие имена польской культуры» и «Польско-российские культурные связи»;
- ◆ встречи на темы: «Польша и её история», «Польша сегодня», «Искусство Польши в историко-культурном контексте»;
- ◆ встречи с ведущими польскими учеными, журналистами, писателями и деятелями культуры.

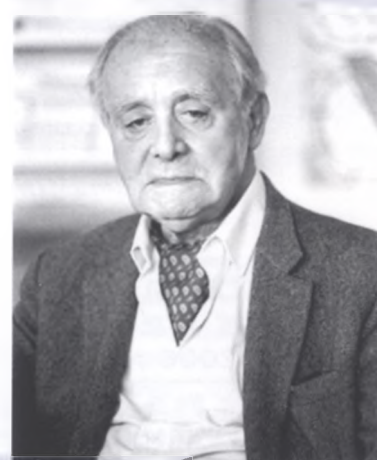
В мероприятиях ПКЦ принимали участие такие знаменитые личности польской культуры, как А. Дравич, Т. Ружевиц, К. Пендерецки, Х. Черны-Стефаньска, Л. Грыхтолувна, П. Палечны, М. Фолтын, А. Вайда, К. Кесьлёвски, К. Занусси, К. Куц, Д. Ольбрыхски, Е. Штур, Б. Тышкевич, М. Коморовска.

В Центре организованы курсы польского языка для начинающих и курсы усовершенствования. Центр организует просмотры польских кинофильмов в лучших кинотеатрах Москвы.

Интернет-сайт ПКЦ: <http://www.ipol.ru>

*На торжественном закрытии
Дней польской культуры на Кубани
(20 мая 2006 г.)*

*Фото Ежи Гедройца (1906 – 2000) с выставки,
предоставленной Польским культурным центром*